EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.6.2014
COM(2014) 428 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Rootsi 2014. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2014. aasta lähenemisprogrammi kohta

{SWD(2014) 428 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Rootsi 2014. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2014. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust[3],

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone[4],

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Ülemkogu kiitis 26. märtsil 2010 heaks komisjoni ettepaneku käivitada uus tööhõive ja majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020”, mis põhineb majanduspoliitika tõhustatud koordineerimisel ning keskendub esmatähtsatele valdkondadele, kus on vaja võtta meetmeid Euroopa jätkusuutliku majanduskasvu potentsiaali ja konkurentsivõime suurendamiseks.

(2) Nõukogu võttis 13. juulil 2010 komisjoni ettepanekute põhjal vastu soovituse liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta ajavahemikuks 2010–2014 ning 21. oktoobril 2010 otsuse liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta; mõlemat dokumenti koos nimetatakse koondsuunisteks. Liikmesriike kutsuti üles võtma koondsuuniseid arvesse oma majandus- ja tööhõivepoliitikas.

---

1 EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
2 ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
3 COM(2014) 428 final.
4 P7_TA(2014)0128 ja P7_TA(2014)0129.

(3) Riigipead ja valitsusjuhid võtsid 29. juunil 2012 vastu majanduskasvu ja töökohtade loomise kokkuleppe, millega nähakse ette sidus raamistik meetmete võtmiseks liikmesriikide, ELi ja euroala tasandil ning võimaldatakse kasutada kõiki võimalikke hoobasid, vahendeid ja poliitikaid. Nad tegid otsuse liikmesriikide tasandil võetavate meetmete kohta, rõhutades eelkõige kindlat kavatsust saavutada strateegia „Euroopa 2020" eesmärgid ja rakendada riigipõhised soovitused.

(4) Nõukogu võttis 9. juulil 2013 vastu soovituse Rootsi 2013. aasta riikliku reformikava kohta ja esitas arvamuse Rootsi ajakohastatud lähenemisprogrammi (2012–2016) kohta.

(5) 13. novembril 2013 võttis komisjon vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi,[5] mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2014) algust. Samal päeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande,[6] milles nimetati Rootsit liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

(6) Euroopa Ülemkogu kiitis 20. detsembril 2013 heaks prioriteedid finantsstabiilsuse, eelarve konsolideerimise ja majanduskasvu hoogustamise tagamiseks. Ülemkogu toonitas vajadust jätkata diferentseeritud ja majanduskasvu soodustavat eelarve konsolideerimist, taastada tavapärased majandusele laenuandmise tingimused, edendada majanduskasvu ja konkurentsivõimet, tegeleda töötuse probleemiga ja majanduskriisi sotsiaalsete tagajärgedega ning ajakohastada avalikku haldust.

(7) Komisjon avaldas 5. märtsil 2014 määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Rootsi suhtes läbi viidud põhjaliku analüüsi tulemused[7]. Komisjoni analüüsi põhjal võib järeldada, et Rootsis esineb endiselt makromajanduslik tasakaalustamatus, mis nõuab järelevalvet ja poliitikameetmeid. Eelkõige nõuavad jätkuvalt tähelepanu suundumused kodumajapidamiste võlataseme asjus koostoimes eluasemeturu ebatõhususega. Kuigi jooksevkonto suure ülejäägiga ei kaasne samasuguseid riske nagu suure puudujäägiga ja ülejääk on osaliselt seotud vajadusega vähendada finantsvõimendust, jälgib komisjon Euroopa poolaasta raames ka jooksevkonto suundumusi Rootsis.

(8) 16. aprillil 2014 esitas Rootsi nii oma 2014. aasta riikliku reformikava kui ka 2014. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

(9) 2014. aasta lähenemisprogrammis seatud eelarvestrateegia eesmärk on tagada majandustsükli jooksul valitsemissektori eelarve ülejääk keskmiselt 1 % SKPst, nagu on ette nähtud Rootsi eelarveraamistikus. Programmis on kinnitatud eelmises programmis kehtestatud keskpika perioodi struktuurse eelarvepuudujäägi eesmärki 1 % SKPst, mis vastab stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetele. (Ümberarvutatud) struktuurse eelarvepositsiooni põhjal on lähenemisprogrammis ette nähtud tulemus, mis kogu programmiperioodi vältel täidab keskpika perioodi eesmärgi ja koguni ületab seda. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võlatase, mis on endiselt tublisti madalam kui kontrollväärtus 60 % SKPst, vähenema 2014. aasta 41,5 %-lt 2017. aastaks 35 %-le SKPst. Kokkuvõttes on programmis sätestatud eelarvestrateegia kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Mis puudutab riigi rahanduse

[5] COM(2013) 800 final.
[6] COM(2013) 790 final.
[7] SWD(2014) 90 final.

pikaajalist jätkusuutlikkust, siis küllaltki suur osa SKPst kulutatakse pikaajalisele hooldusele ning pikemas perspektiivis on ette nähtud oluline kulutuste kasv, et võtta piisaval määral arvesse rahvastiku vananemist; see viib kulutused Rootsis 2060. aastaks 6,4 %-ni SKPst. Rootsi peaks selle probleemiga tegelema, tagades piisava esmase ülejäägi ja hoides vananemisega seotud kulutuste kasvu kontrolli all, et tagada eelarve pikaajaline jätkusuutlikkus. Lähtudes 2014. aasta lähenemisprogrammile antud hinnangust ja komisjoni prognoosist ning toimides kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 1466/97, on nõukogu arvamusel, et Rootsi programm on kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti eeskirjadega ning et eelarve-eesmärkide saavutamist ohustavad riskid on piiratud.

(10) Erasektori ja eelkõige Rootsi kodumajapidamiste suur võlakoormus on endiselt murettekitav. Ühtlasi on finantssektori riskipositsioon kodumajapidamiste suhtes (erinevalt riskipositsioonist ettevõttesektori suhtes) kasvanud sedamööda, kuidas on kasvanud kodumajapidamiste sektori võlatase, mis praegu on 83 % SKPst ehk ligikaudu 160 % kasutada olevast sissetulekust. Võlakoormust suurendab veelgi laenumahtude jätkuv kasv ja hüpoteeklaenude tagasimaksmise aeglane tempo. Juhul kui intressimäärad peaksid tõusma, eluasemehinnad langema ja/või kui makromajanduslik olukord peaks halvenema, võib kodumajapidamiste sektori kõrge võlatase osutuda riskiteguriks. Niisugune areng mõjutaks kodumajapidamisi ja nende tarbimisharjumusi. Samuti võiks sellel olla ebasoodne teise ringi mõju pangandussektorile, sest kasvaksid nii viivislaenude hulk kui ka turupõhise rahastamise kulud. Rootsi ei ole teatanud mingitest meetmetest ega vastu võtnud mingeid meetmeid, mis vähendaksid eluasememaksude alal võlgnevuse soosimist; selleks võiks nihutada maksukoormuse keset, ilma üldist maksukoormust suurendamata. Rootsi on siiski võtnud mõningaid meetmeid, et soodustada ettevaatlikku laenuandmist: mais 2013 kehtestati hüpoteegiga seotud riskipositsioonidele 15 % riskikaalu alampiir ning on teatatud, et seda piiri tõstetakse. Sellele vaatamata on laenude amortiseerimise kord endiselt väga leebe ning amortisatsiooniperioodid väga pikad (laenusumma ja vara väärtuse suhe on alla 75 %), mõjuvaid meetmeid ei ole sel alal aga võetud, arvestades, et 2013. aasta oktoobri soovitus individuaalsete amortisatsioonikavade kohta on vabatahtlik. Rootsi pankurite liit tugevdas oma soovitust märtsis 2014, kutsudes üles viima amortisatsiooni 70 %-ni laenusumma ja vara väärtuse suhtest. Samuti on Rootsi tegelenud ka ettevõtete maksustamises esineva võlgnevust soosiva hoiakuga: tugevdatud on maksustatavast tulust intresside mahaarvamise piiranguid, alates jaanuarist 2013 on need piirangud laienenud igat tüüpi kontsernisisestele laenudele ja kehtestatud on nn investorite mahaarvamised, mis võivad maksude alal võlgnevuse soodustamist vähendada. Alates 2013. aasta algusest vähendati ka äriühingu tulumaksu 26,3 %-lt 22 %-le.

(11) Rootsi eluasemeturg, mida on viimase kahe aastakümne jooksul iseloomustanud järsud hinnatõusud, on endiselt võimalik ebastabiilsuse allikas. Eluasemete pakkumises on ikka veel ebatõhusust, mida põhjustavad iseäranis keerukad planeerimismenetlused, piiratud konkurents ehitussektoris ja üürihindade ulatuslik kontroll. Koos võlgnevust soosiva maksusüsteemiga kipuvad need ebatõhusused eluasemete hindu kergitama. Rootsi on võtnud mõningaid meetmeid üüriturul, ent tundub, et nendest ei piisa, et lahendada üürisüsteemi suurest jäikusest tulenev struktuurne probleem. Kevadine eelnõu, mille Rootsi valitsus esitas 9. aprillil 2014, ei sisaldanud mitte mingeid meetmeid üürituru probleemide lahendamiseks. Rootsi on kehtestanud meetmed, et vähendada üld- ja detailplaneeringute menetlemise ebatõhusust ja kohalike omavalitsuste monopoli detailplaneeringute alal, nõudes, et

eluasemevajaduse kindlaksmääramisel tegutseksid omavalitsused regionaalsest seisukohast lähtudes. Need meetmed on sammud õiges suunas; kõiki neid ei ole aga veel rakendatud ja omavalitsustele, kes nii ei toimi, ei ole ette nähtud mingeid karistusi.

(12) Vaatamata kõrgele rahastamismäärale on tõendeid, et õpiväljundid kohustuslikus koolis, mõõdetuna rahvusvahelise õpitulemuslikkuse järgi, on halvemad kui 2000ndate alguses: nüüdseks on Rootsi jäänud kõigis kolmes hinnatavas valdkonnas (lugemine, matemaatika ja loodusteadused) allapoole ELi ja OECD keskmist. Lisaks on seos sotsiaal-majandusliku tausta ja koolis saavutatavate tulemuste vahel muutunud tugevamaks ja erinevused koolide vahel on kasvanud. Ehkki valitsuse kavandatud meetmed on sammud õiges suunas, tundub siiski, et vaja läheb radikaalsemaid struktuurimuutusi. Selleks on Rootsil kavas viia läbi koolisüsteemi tulemuslikkuse ülevaatus, et taastada head õpitulemused.

(13) Noorte, madala kvalifikatsiooniga ja rändetaustaga inimeste seisund tööturul on endiselt nõrk. Noorte töötus on üle ELi keskmise. Ehkki Rootsi valitsus on astunud samme olukorra parandamiseks, tundub, et raskused võivad olla seotud probleemidega hariduse valdkonnas: Rootsi haridussüsteem ei suuda anda teatavale osale noortest oskusi, mis on vajalikud edukaks tööturule integreerumiseks. Tööturule integreerumise ning hariduse ja koolituse alal on Rootsi võtnud meetmeid, et hõlbustada koolist tööle üleminekut (õpipoisiõppe reform, sh nn „õpipoisipalk") ja aidata noortel saada töökogemust („kutsetutvustuse" töökohad). Üleminekut on tegelikult tugevdatud varajaste meetmete tarvituselevõtuga, mis on suunatud enim puudust kannatavatele inimestele. Ent nende meetmete katvus ja jõudmine registreerimata inimesteni, kes ei õpi ega tööta, on endiselt puudulik. Samuti püüab Rootsi kiirendada rändetaustaga inimeste lõimumist, samas kui probleemid püsivad visalt eriti seoses väljastpoolt ELi pärinevate rändetaustaga inimestega. Ning lõpuks analüüsitakse Rootsis praegu restoranide ja toitlustusasutuste kehtiva vähendatud käibemaksumäära tulemuslikkust töökohtade loomise toetamisel. Lõplik hinnang saab eeldatavasti valmis jaanuaris 2016.

(14) Komisjon on Euroopa poolaasta raames põhjalikult hinnanud Rootsi majanduspoliitikat. Ta on hinnanud lähenemisprogrammi ja riiklikku reformikava. Hindamisel on võetud arvesse kõnealuste dokumentide asjakohasust Rootsi eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, aga ka nende vastavust ELi eeskirjadele ja juhistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, lisades tulevastesse riiklikesse otsustesse ELi tasandi panuse. Euroopa poolaasta raames koostatud komisjoni soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1–4.

(15) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu Rootsi lähenemisprogrammiga tutvunud ja tema arvamus[8] selle kohta kajastub eelkõige soovituses 1.

(16) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes riikliku reformikava ja lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 2 ja 3,

SOOVITAB Rootsil võtta ajavahemikus 2014-2015 järgmisi meetmeid:

1. Jätkata majanduskasvu soosivat eelarvepoliitikat ja säilitada tugev eelarveposition, tagades, et keskpika perioodi eelarve-eesmärgist peetakse kinni kogu

[8] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

lähenemisprogrammiga hõlmatud ajavahemiku jooksul, ning arvestades ka riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse probleeme, mis on tingitud elanikkonna vananemisest.

2. Piirata kodumajapidamiste sektori laenude kasvu ja erasektori võlakoormust. Selleks vähendada isikute tulumaksuarvestuses võlgnevuse soosimise mõju, piirates järk-järgult õigust arvata hüpoteeklaenude intressimaksed maksustatavast tulust maha ja/või tõstes korduvaid omandimakse. Võtta täiendavaid meetmeid, et kiirendada hüpoteeklaenude tagasimaksmise tempot.

3. Tõsta eluasemeturu tõhusust, jätkates üürihindade kehtestamise süsteemi reforme. Eelkõige võimaldada üürihindadel liikuda rohkem turupõhisele tasemele, eemaldudes kasutusväärtuse süsteemist ja liberaliseerides üürituru teatavad segmendid, ning lubada üürnike ja üürileandjate vahel suuremat lepinguvabadust. Vähendada planeeringute kehtestamise ja edasikaebamise menetluste pikkust ja keerukust, vähendades ja koondades haldusnõudeid, ühtlustades ehitusnõuded ja -normid kõikides omavalitsustes ja muutes kruntideks jaotamise korra läbipaistvamaks. Julgustada omavalitsusi tegema oma maad kättesaadavaks uute elamuarenduste jaoks.

4. Võtta asjakohaseid meetmeid, et parandada põhioskusi ja hõlbustada hariduse omandamiselt tööturule üleminekut, sh kasutades ulatuslikumalt töökohtadel pakutavat väljaõpet ja õpipoisiõpet. Tugevdada jõupingutusi, et suunata tööturu- ja haridusmeetmed tulemuslikumalt madala haridustasemega noortele ja rändetaustaga inimestele. Suurendada varajast sekkumist ja jõudmist selliste noorteni, kes ei ole avalike teenuste saamiseks registreeritud.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja